

КРАМСЬКОЙ Д.Ю., к.е.н., доцент, м. Харків, НТУ «ХПІ»

НУХБАЛАЄВА М. А., магістрант, м. Харків, НТУ «ХПІ»

ІНВЕСТИЦІЇ Й ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ

Огляд сучасної літератури, а також екскурс в історію розвитку наукового вивчення інвестицій показав багатоплановість у розумінні даного економічного критерію.

Було виявлено, що інвестиції повинні розглядатися не в статичі, як, наприклад, витрати чи ресурси коштів, а в динаміці, – як певний ланцюжок послідовних перетворень цих категорій однієї в іншу та економічних відносин, що виникають.

Пропонується вважати інвестиціями будь-яку трансформацію капіталу у матеріальну, грошову або інші форми з метою одержання вигоди (розширення можливостей споживання) або досягнення соціального ефекту в майбутньому.

З цих принципових позицій пропонуються такі визначення понять, що складають власний зміст інвестицій: реальні інвестиції – це трансформація капіталу в матеріально - речовинну форму (нові капітальні блага); фінансові інвестиції не пов'язані зі створенням нових благ і являють собою трансформацію капіталу з грошової форми в різні фінансові активи (інструменти) з метою одержання вигоди від збільшення їхньої вартості в майбутньому. Фінансові інвестиції за характером і якістю вигоди, яку вони здатні принести, можна розділити на портфельні і стратегічні:

– портфельні інвестиції – це трансформація капіталу у форму інвестиційного портфеля, тобто сукупності інвестиційних активів, з метою одержання вигоди від збільшення вартості його компонентів.

– стратегічні інвестиції – це перелив капіталу у форму контрольного пакета акцій конкретного підприємства з метою одержання вигоди від здійснення контролю за його діяльністю.

Розходження у визначеннях інвестиційного проекту, що існують у даний час, не торкаються суті питання, а лише по-різному розставляють акценти в його розумінні. Узагальнюючи їх, можна зробити висновок, що проект – це процес зміни вихідного стану будь-якої системи, здійснюваний за заздалегідь розробленими правилами у рамках бюджету і тимчасових обмежень. На нашу думку, інвестиційний проект – це документ, що містить спеціальним чином представлену інформацію, необхідну для ухвалення рішення про реалізацію конкретної інвестиції чи відмови від неї.

Через різні об'єктивні причини реальні інвестиції вимагають детальної обробки більшої кількості параметрів, ніж фінансові. Тому проектний аналіз як поетапний, структурований процес прийняття рішень і саме поняття інвестиційного проекту в сучасній практиці відноситься тільки до реальних інвестицій. У зв'язку з цим необхідно зазначити, що методи формування проектів знаходяться в прямій залежності від методів їхнього аналізу, оскільки найбільші потенційні інвестори мають відпрацьовані методики проектного аналізу, для застосування яких необхідна відповідно структурована інформація про проект.

У даний час детальний порівняльний аналіз існуючих методик аналізу інвестиційних проектів практично відсутній. При проведенні такого аналізу, ми приділяли особливу увагу не математичному апарату, що використовується в кожній з них, а їхній структурі і тій послідовності кроків, які кожна з них рекомендує виконати для найбільш повного і всебічного аналізу пропонованих інвестиційних проектів. Іншими словами, ми проаналізували, яка саме і яким чином представлена інформація про проект є необхідною для ухвалення рішення про реалізацію інвестицій з урахуванням різних підходів.

Дані проведеного нами аналізу свідчать про те, що, хоча і “Методологія проектного аналізу Всесвітнього Банку” (МВБ), і “Посібник з оцінки ефективності інвестицій”, розроблений Комісією ООН по промислому розвитку (МЮ) ґрунтуються на тих самих об'єктах аналізу, вони припускають різні підходи в структурі й оцінці одержуваної інформації. Так, МЮ припускає,

що в якості кінцевого, підсумкового блоку інформації пропонується фінансово-економічна оцінка проекту, всі інші блоки є наче проміжними як база для розрахунку останнього. МВБ розрізняє фінансовий і економічний аспекти аналізу, під якими розуміється аналіз ринкової і загальноекономічної ефективності відповідно.

Однією з найважливіших подібностей розглянутих методик є їхнє відношення до стадій життєвого циклу проекту.

На підставі проведеного аналізу можна виділити наступні специфічні недоліки і переваги кожної методики.

1. Методика МВБ. Недоліки: через специфіку, що накладається особливостями її розроблювача, дана методика в цілому може ефективно застосовуватися лише в межах поставлених в ній самій завдань (вище вони були зазначені), тобто фактично користувачем цієї методики може бути тільки ВБ чи подібна до нього велика фінансово-кредитна організація.

Переваги: наявність і детальне пророблення такої стадії життєвого циклу проекту як "Оцінка після завершення".

2. Методика ЮНІДО. Недоліки: містить рекомендації з проведення робіт лише на рівні аспектів аналізу інвестиційних проектів (виражаючись термінами методики ВБ) і тільки в рамках передінвестиційної стадії проектного аналізу. Фактично вона не розглядає такі стадії проекту як реалізація й оцінка після завершення.

Переваги: універсальність з погляду поставлених і досягнутих за допомогою її застосування цілей, характеру учасників і розроблювачів проекту, структури фінансування. Детальне пророблення взаємодії всіх аспектів аналізу для вироблення загального підсумкового документа – повного техніко-економічного обґрунтування.

Розглянуті вище методики проектного аналізу переконують у тому, що для реалізації повинні відбиратися інвестиційні проекти з урахуванням їхньої ефективності, закордонні методи оцінки яких необхідно не тільки освоювати й адаптувати, але й удосконалювати.